

Vývoj spotřeby potravinářských výrobků v ČR v uplynulém desetiletí

Ing. Ilona Mrháková, Ing. Ivana Dolanová
Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Praha

Abstrakt

V článku je hodnocen vývoj celkové hmotné spotřeby jednotlivých potravin a stručně i nealkoholických nápojů za období let 2012-2021. Jsou zde rovněž zmapovány faktory, které spotřebu potravin nejvíce ovlivnily. Pozornost je věnována vývoji poptávky a spotřeby v letech 2020 a 2021, kdy byla ČR zasažena pandemií covid-19. Z provedené analýzy je zřejmé, že u většiny hodnocených potravin došlo během posledních sledovaných 10 let k nárůstu spotřeby. Pozitivním zjištěním z hlediska výživových požadavků je výrazné zvýšení spotřeby ovoce, zeleniny, mlékárenských výrobků, drůbežih masa a luštěnin, naopak nepříznivě lze hodnotit nárůst spotřeby cukru. K poklesu spotřeby došlo u pekárenských výrobků, sádla a všech druhů nealkoholických nápojů.

Klíčová slova: spotřeba, potraviny, nealkoholické nápoje, pandemie covid-19

Úvod

Jedním ze základních ukazatelů, charakterizujících životní úroveň každé země, je objem a struktura spotřeby jednotlivých potravinářských produktů, tj. potravin a nealkoholických nápojů. Stále platí, že zásadním faktorem ovlivňujícím poptávku po potravinách a následně úroveň jejich spotřeby, je kupní síla obyvatel. Ta je dána vývojem spotřebitelských cen nejen potravinářského zboží, ale i průmyslového zboží a služeb ve vztahu k vývoji příjmů. Kromě toho na spotřebu potravin a nealkoholických nápojů působí šíře nabídky, reklama a propagace a zdravotní uvědomění populace

Metody a materiál

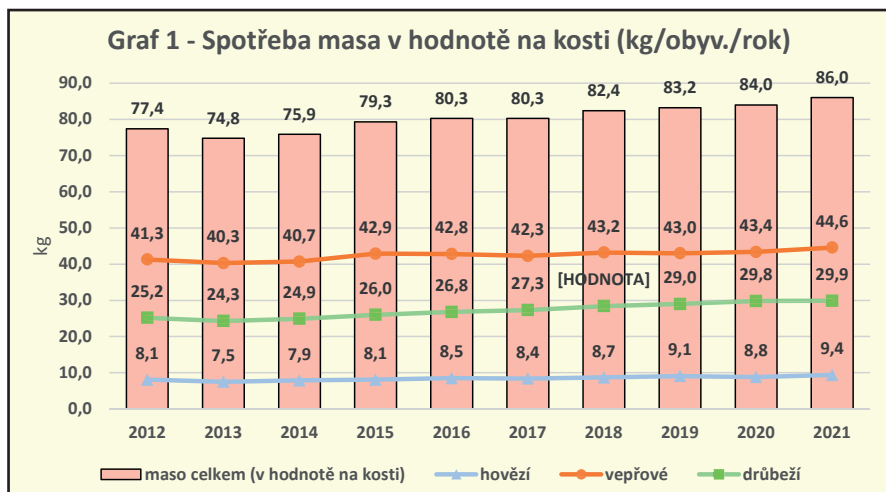
Analýza vývoje spotřeby potravinářských výrobků je provedena za posledních 10 let, tj. za období let 2012-2021 (poslední dostupné údaje), a vychází z každoročně publikovaných údajů ČSÚ. Vzhledem k tomu, že údaje jsou zjišťovány a vypočítávány každý rok na základě shodné metodiky, jsou srovnatelné v dlouhé časové řadě. Spotřeba potravin je zpracována bilanční metodou s využitím následujících statistických informací: výsledky statistiky živočišné výroby, definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, výroba vybraných výrobků v průmyslu ČR, stav počá-tečných a konečných zásob v zemědělských organizacích a u výrobců potravinářských výrobků, dovoz a vývoz potravinářských výrobků ze statistiky zahraničního obchodu ČSÚ a samozásobení potravinářskými výrobky. Dále byly pro výpočty využity údaje poskytnuté Ministerstvem zemědělství ČR, Ústavem zemědělské ekonomiky a informací, jednotlivými potravinářskými svazy a dalšími institucemi. Průměrná roční spotřeba je vypočtena na střední stav obyvatelstva k 1. červenci v příslušném roce.

Celková spotřeba jednotlivých potravinářských výrobků zahrnuje všechny typy spotřeby, tzn. prodej v maloobchodní síti, spotřebu v provozovnách veřejného stravování, spotřebu mimotržních odběratelů, naturální spotřebu a spotřebu v potravinářské výrobě.

Pro každou potravinu, resp. nealkoholický nápoj jsou vypočteny meziroční a bazické indexy spotřeby, na jejichž základě jsou analyzovány hlavní trendy ve vývoji spotřeby.

Hodnocení spotřeby potravin v období pandemie covid-19 je doplněno výsledky studií společnosti GfK „Shopper GfK“.

Pramen: Spotřeba potravin, ČSÚ, 2022

Období 2012-2021

Na úroveň spotřeby potravinářských výrobků má zásadní vliv vývoj spotřebitelských cen a mezd, resp. příjmů obyvatelstva. Spotřebitelské ceny vzrostly od roku 2012 do roku 2021 v úhrnu o 18,5 %, z toho ceny potravin a nealkoholických nápojů se zvedly o 21,0 %. Průměrná mzda se v uvedeném období zvýšila o 50,7 %, což v reálném vyjádření představuje nárůst o 32,2 %. V souvislosti s růstem kupní síly obyvatel došlo i k růstu spotřeby potravin. Celková spotřeba potravin vyjádřená ve stálých cenách se v letech 2012-2021 zvýšila o 7,9 %, přitom tempo růstu spotřeby potravin živočišného původu bylo dynamičtější (o 1,6 p. b.) než u potravin rostlinného původu. U většiny potravinových skupin byl zaznamenán rovněž růst hmotné spotřeby.

Celková spotřeba masa a masných výrobků po poklesu v prvních dvou letech hodnoceného období od roku 2014 kontinuálně narůstala (Graf 1); za období posledních deseti let v úhrnu o 11,0 %¹.

U všech hlavních druhů masa (vepřové, hovězí, drůbeží) bylo v roce 2021 dosaženo desetiletého maxima objemu spotřeby. Největší dynamika růstu byla ve sledovaném období zaznamenána ve spotřebě drůbežního masa (o 18,5 %); s výjimkou roku 2013 jeho spotřeba každoročně stoupala. K uvedenému vývoji přispěla relativně nízká úroveň spotřebitelských cen (především vzhledem k úrovni cen ostatních druhů masa), široká nabídka porcované drůbeže, jednoduchost, rychlost a značné množství

způsobů její přípravy. Svou úlohu zde sehrávají (zejména u kuřecího a krůtího masa) i zdravotní benefity dané příznivými nutričními hodnotami. Vyšší přírůstek (16,0 %), patrně i díky nárůstu spotřeby v restauracích, kam je dodáváno kvalitní hovězí maso z masných plemen, vykazala spotřeba hověžního masa. Až na drobné pohyby směrem dolů měla spotřeba tohoto masa v jednotlivých letech většinou stoupající tendenci. Přesto je konzumace hověžního masa v ČR stále nižší, než činí průměr zemí EU. Příčinu lze hledat v jeho vysoké ceně, časově náročnější přípravě, mnohdy i horší kvalitě, ale hlavně v konkurenci levnějšího drůbežního a vepřového masa. Spotřeba vepřového masa rostla pomaleji, celkově o 7,9 %, při poměrně mírných oboustranných meziročních výkyvech. I tak zůstává stále nejoblíbenějším a nejčastěji konzumovaným druhem masa českých strávníků. Z hlediska podílu jednotlivých druhů mas na jeho celkové spotřebě je patrný trend mírného poklesu podílu vepřového masa (z 53,3 % v roce 2012 na 51,8 % v roce 2021), prakticky stagnace podílu hověžního masa (z 10,5 % na 11,0 %) a zvýšení podílu drůbežního masa (z 32,5 % na 34,7 %).

Spotřeba ostatních druhů masa (telecí, skopové, kozí, koňské, zvěřina, králíci) je vzhledem ke konzumovanému množství nevýznamná. Jejich podíl na celkové spotřebě masa v roce 2012 činil 3,7 % a v roce 2021 klesl na 2,4 %.

Pro vývoj spotřeby ryb byly příznačné meziroční změny v obou směrech; minimální spotřeba byla

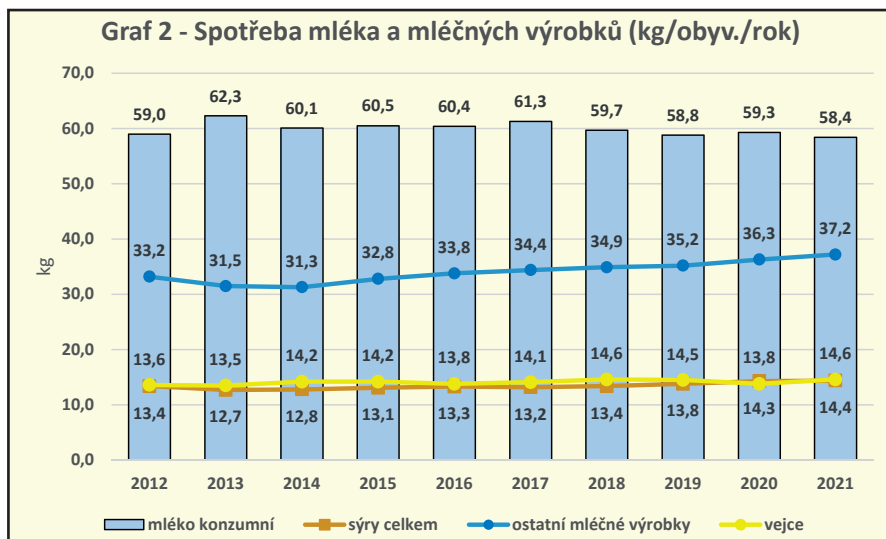
zaznamenána v roce 2016, naopak nejvyšší v roce 2019. Za posledních 10 let se spotřeba této skupiny zanedbatelně snížila (o 2,3 %, tj. o 0,1 kg/obyv./rok). Zvýšení spotřeby ryb a rybích výrobků je žádoucí, protože ryby (zejména tučné mořské) jsou nenahraditelným zdrojem omega-3 mastných kyselin, vitamínu D, jodu a dalších minerálních látek. Na nárůst úrovně spotřeby této skupiny by měla působit dobře zacílená propagace konzumace rybiho masa. Limitujícím faktorem navýšení spotřeby je však jeho poměrně vysoká a stále stoupající cenová hladina a pro mnohé strávníky i méně atraktivní typická chuť a vůně rybiho masa.

Bezesporu kladný vývoj vykázala ve sledovaném období spotřeba mléka a mléčných výrobků v hodnotě mléka (bez másla), která s výjimkou dvou let trvale narůstala a v letech 2020 a 2021 dosáhla maxima. Celkový přírůstek spotřeby této skupiny představoval 12,2 %, při rozdílném vývoji uvnitř skupiny (Graf 2). Růst spotřeby byl ovlivněn zejména kontinuálním nárůstem spotřeby mléčných výrobků od roku 2015, zatímco spotřeba konzumního mléka v úhrnu prakticky stagnovala (snížení o 1,0 %). Z jednotlivých druhů mléčných výrobků vykazují po celé období nejvyšší úroveň spotřeby ostatní mléčné výrobky (jogurty, kysané mléčné výrobky, tvarohové dezerty, mražené smetanové krémy aj.). Pozitivně lze hodnotit zvýšení spotřeby sýrů, a to zásluhou růstu spotřeby přírodních sýrů, jejichž nabídka (i díky sýrům z dovozu) se v obchodní síti za uplynulých 10 let podstatně rozšířila. Na druhé straně u zákazníků klesá obliba tavených sýrů, jejich podíl na současné spotřebě sýrů představuje pouze 0,13 %. K vysokému procentnímu navýšení došlo ve spotřebě tvarohu a mléčných konzerv (o 38,2 %, resp. o 50,0 %), avšak objem spotřeby těchto výrobků v rámci spotřebního koše potravin je celkem malý.

U vajec evidujeme meziroční kolísání spotřeby, při určité tendenci ke stabilizaci v posledních letech (Graf 2). Přírůstek spotřeby této komodity od roku 2012 do roku 2021 činil 7,2 % (18 ks/obyv./rok); vrcholné úrovně spotřeby vajec bylo dosaženo v letech 2018 a 2021. Výši spotřeby vajec významnou měrou ovlivňuje

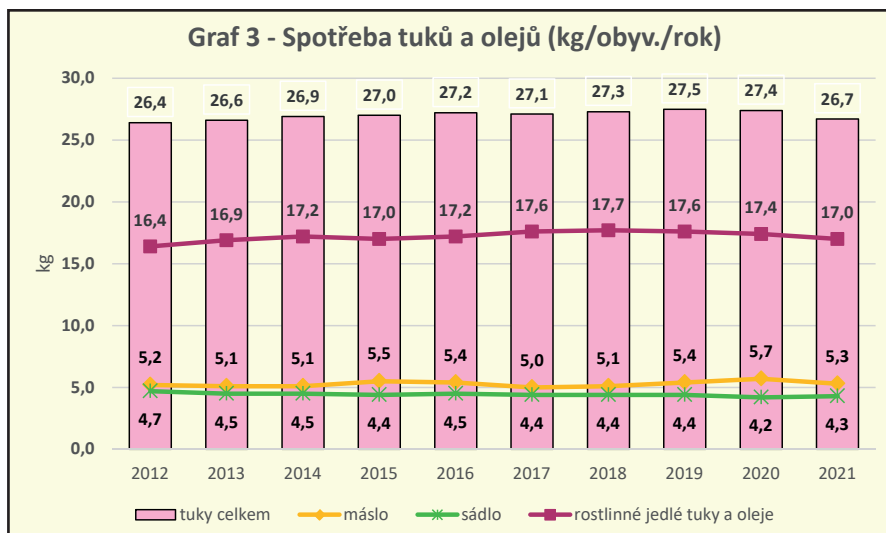
¹ Výpočty cenových indexů jsou prováděny na základě nezaokrouhlených čísel uvedených v publikaci na: <https://www.czso.cz/csu/czso/spotreba-potravin-2021>.

Graf 2 - Spotřeba mléka a mléčných výrobků (kg/obyv./rok)

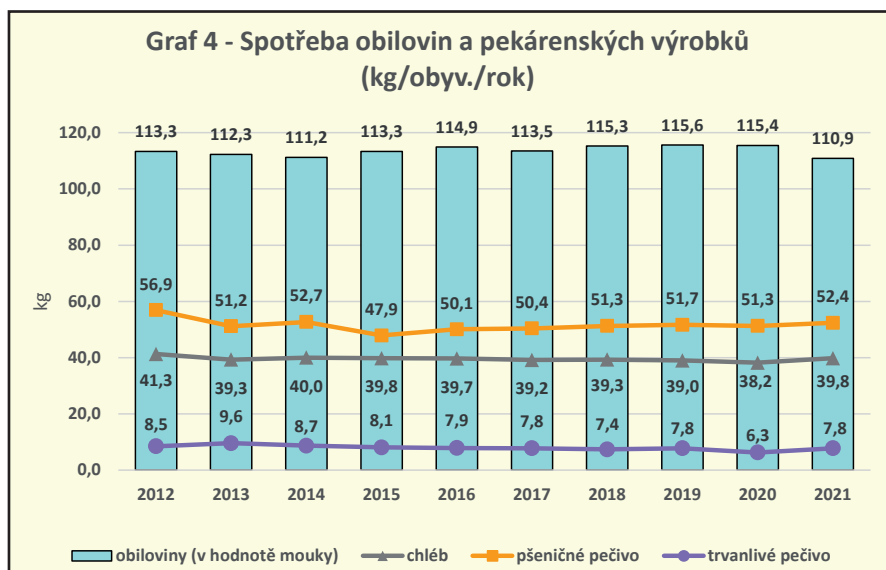
Pramen: Spotřeba potravin, ČSÚ, 2022

Graf 3 - Spotřeba tuků a olejů (kg/obyv./rok)

Pramen: Spotřeba potravin, ČSÚ, 2022

Graf 4 - Spotřeba obilovin a pekárenských výrobků (kg/obyv./rok)

Pramen: Spotřeba potravin, ČSÚ, 2022

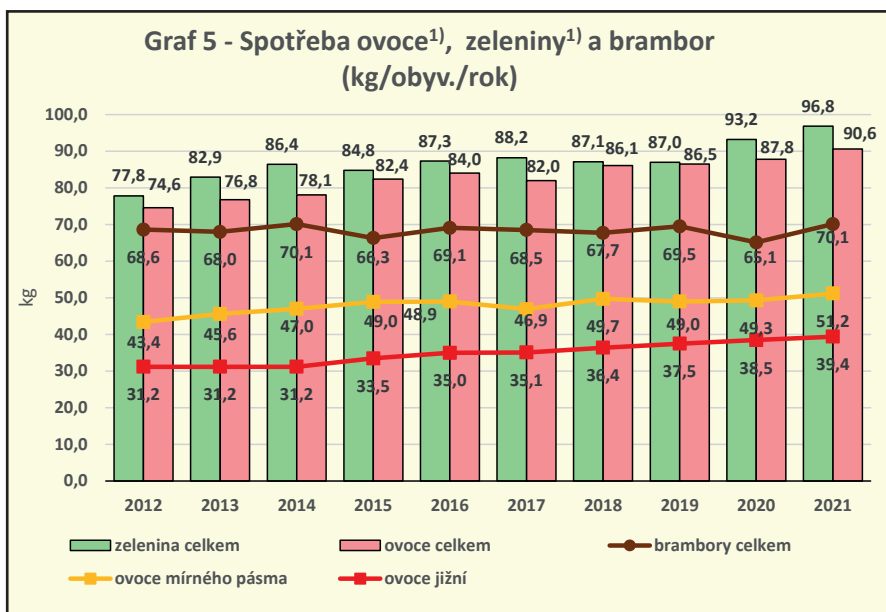
na výživu konzumace této potraviny doporučována.

Zatímco spotřeba tuků a olejů v úhrnu byla v průběhu předchozích 10 let víceméně vyrovnaná a celkově se za toto období téměř nezměnila (zvýšení o 1,1 %), uvnitř skupiny docházelo k jejímu diferencovanému vývoji (Graf 3). Spotřeba rostlinných jedlých tuků a olejů (RJTO), v rámci skupiny objemově nejvíce zastoupenou kategorií, do roku 2018 většinou velmi pozvolně narůstala, poté lehce klesala. V roce 2021 v reakci na razantní, téměř 20% meziroční vzestup spotřebitelské ceny, se spotřeba RJTO výrazněji snížila, a dosáhla tak nejnižší úrovně za posledních 5 let. Celkový přírůstek za hodnocené období představoval 3,7 %. Na spotřebu olejů i rostlinných tuků působila široká nabídka těchto produktů, zdravotní výchova, masivní reklama a v nepodstatné míře do roku 2020 i pro spotřebitele příznivá cena. Navzdory celkem významným meziročním pohybům setrvala spotřeba másla v roce 2021 zhruba na úrovni roku 2012; za uplynulé desetiletí v úhrnu stoupla o 1,9 %. Pokles spotřeby v letech 2017 a 2021 byl důsledkem především skokového zvýšení spotřebitelské ceny (v roce 2017 o více než jednu třetinu). V posledním období pozorujeme oživení zájmu o tento druh tuku; spotřebitelé preferují zejména jeho specifickou chuť. Další vývoj spotřeby másla bude zřejmě do značné míry záviset na úrovni jeho ceny i ceny substitučních výrobků, hlavně rostlinných tuků. Naopak u sádla, jehož současná spotřeba je mírně nižší než na počátku sledovaného období, není prokazatelný vliv ceny na úroveň spotřeby; významnou roli zde hraje především faktor přírodní spotřeby. U rostlinných jedlých tuků a velmi mírně i u másla došlo v hodnoceném období k nárůstu podílu na celkové spotřebě tuků a olejů na úkor snížení podílu sádla.

Celková spotřeba výrobků z obilovin v hodnotě mouky (Graf 4) v roce 2021 při porovnání s obdobím před deseti lety nepatrně poklesla, a to především zásluhou snížení spotřeby nejvýznamnější položky této potravinové skupiny – pšeničné mouky (o 7,0 %, tj. o 6,8 kg/obyv./rok). Z hlediska požadavků správné výživy je uspokojivým zjištěním trend růstu spotřeby výrobků, jako jsou kroupy, ječná krupice, ovesné vločky, k němuž dochází

jejich přírodní spotřeba. Vzhledem k vysokému obsahu nutričně vý-

znamných látek (bílkovin, vitaminů, minerálních látek aj.) je odborníky

Pramen: Spotřeba potravin, ČSÚ, 2022

zejména v posledních 3 letech. Jejich spotřeba však zůstává nízká a neodpovídá zdravotním doporučením.

U obou hlavních zástupců pečárenských výrobků, chleba a pšeničného pečiva (Graf 4), došlo ke snížení spotřeby (o 3,6 %, resp. o 8,0 %), a to i přes výrazně rozšířenou nabídku sortimentu těchto výrobků. Spotřeba chleba byla po celé sledované období vyrovnaná, u pšeničného pečiva po poměrně výrazných výkyvech v počátečním období se od roku 2016 rovněž stabilizovala. Z analýzy dlouhodobého vývoje cen a spotřeby těchto výrobků je zřejmé, že zejména u chleba jsou spotřebitelé citliví na pohyb ceny; na její růst většinou reagují snížením spotřeby. Je-li růst cen chleba vyšší než u pečiva, dochází ke vzájemné substituci. Kladně lze hodnotit zvýšení podílu spotřeby chleba na úkor spotřeby pšeničného pečiva a pokles spotřeby trvanlivého pečiva (o 8,5 %). Těstoviny byly v roce 2021 v jídelníčku české populace zastoupeny ve zhruba stejném množství jako před deseti lety.

Spotřeba rafinovaného cukru, i přes zdravotní osvětu poukazující na negativní vliv konzumace této komodity na zdraví, vykazuje od roku 2015 (kdy začala cena této komodity skokově klesat) vzestupný trend. V roce 2021 se proti roku 2012 zvedla o 5,3 % (o 1,8 kg/obyv./rok) a dosáhla desetiletého maxima. U výrobků z cukru se ve sledovaném období nejvýrazněji zvýšila spotřeba nečokoládových cukrovinek, mírněji rostla i konzumace kakaových výrobků, oblíbená cukrářských výrobků se naopak

nepatrně snížila.

Spotřebu ovoce, zeleniny a brambor v dlouhodobém vývoji dokumentuje Graf 5. Spotřeba ovoce celkem (v hodnotě čerstvého) se za uplynulých desetiletí zvýšila v úhrnu o 21,4 % (tj. o 16,0 kg/obyv./rok) a po celé sledované období (s výjimkou roku 2017, kdy došlo k mírnému poklesu) zaznamenává vzestupný trend (Graf 5). K nárůstu spotřeby došlo jak u ovoce mírného pásma, tak u ovoce jižního, při rozdílném vývoji jednotlivých zástupců obou podskupin. Výrazně, téměř o jednu třetinu, stoupla konzumace nejoblíbenějšího druhu ovoce mírného pásma, tj. jablek (o 6,1 kg/obyv./rok). Jablka se na celkové spotřebě ovoce mírného pásma podílejí téměř polovinou a jejich zastoupení v průběhu sledovaných let mírně roste. Z ostatních představitelů lze zmínit poměrně vysoký přírůstek spotřeby švestek (o 36,9 %, tj. o 1,6 kg/obyv./rok). Naopak např. u broskví se spotřeba zejména v posledních dvou letech pohybuje na podstatně nižší úrovni než na počátku hodnoceného období.

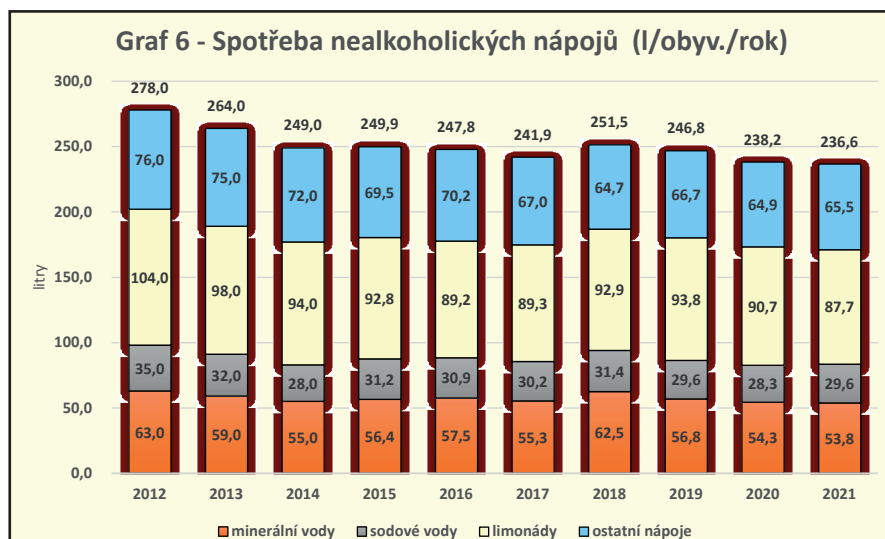
Spotřeba jižního ovoce, jehož podíl na celkové spotřebě této skupiny představuje v současné době zhruba 44 %, rostla během let 2012-2021 dynamičtěji (zvýšení o 26,2 %) než u ovoce mírného pásma. Důvodem pro významný nárůst spotřeby jižního ovoce je pestrá nabídka sortimentu, celoroční dostupnost na trhu, relativně příznivá cena či atraktivní chuť. Jižní ovoce se postupně stalo běžnou součástí jídelníčku; spotřebitelé

oceňují rovněž jeho pozitivní vliv na zdraví, a to zejména zásluhou vysokého obsahu vitamínu C. U citrusového ovoce spotřeba většinou nesnižují ani v případě vyššího růstu jeho ceny; naproti tomu u banánů na pohyb ceny zpravidla reagují omezením či naopak zvýšením jejich konzumace.

Potěšující skutečností je také vzestup spotřeby dalšího významného zdroje vitamínu C i vlákniny, a to zeleniny. Celková spotřeba zeleniny (v hodnotě čerstvé) stoupla za sledované období o 24,3 %, při převládajícím růstovém trendu v jednotlivých letech. K mírnému snížení spotřeby této komodity došlo jen v letech 2015 a 2018 vlivem propadu sklizně. Nejvíce konzumovanými druhy zeleniny byly po celých 10 let rajčata (nárůst o 17,0 %) a cibule (o 32,1 %). Do úrovně spotřeby zeleniny v konkrétním roce se značnou měrou promítá objem sklizně nejen v ČR, ale i v producenty důležitých evropských zemích, protože soběstačnost ČR v této komoditě je velmi nízká (necelých 40 % v roce 2021). V úrodném roce se tedy spotřeba zeleniny zvyšuje, a naopak při nízké sklizni (a tedy i vyšší ceně) klesá. Na vyšší spotřeby zeleniny má podobně jako u ovoce významný vliv i naturální spotřeba domácností, dostupnost v maloobchodní síti po celý rok, rozmanitá nabídka a edukace spotřebitelů.

Spotřeba brambor (vč. výrobků) zaznamenala z dlouhodobého vývoje jen velmi malý přírůstek. V roce 2021 byla ve srovnání s rokem 2012 vyšší o 2,2 %, tj. o 1,5 kg/obyv./rok, a meziročně značně kolísala. K výraznému propadu spotřeby brambor došlo v roce 2020 (počátek pandemie), naopak v následujícím roce se jejich spotřeba vrátila přibližně na hodnotu roku 2019.

Významnou součástí lidské výživy jsou z důvodu příznivých nutričních hodnot luštěniny. Tato skupina potravin je zdrojem bílkovin, sacharidů, některých vitamínů (skupiny B), minerálních látek i vlákniny. Vzhledem k obsahu velkého množství rostlinných bílkovin (i když pro lidský organismus hůře využitelných) jsou luštěniny nepostradatelné zejména pro vegetariány a vegany. Spotřeba luštěnin (fazole, hrách, čočka) za uplynulých desetiletí vzrostla v průměru o 38,2 %, tj. o 1,0 kg na obyvatele a rok. Navzdory růstu, zejména v posledních 2 letech, je

Pramen: Spotřeba potravin, ČSÚ, 2022

spotřeba luštěnin v naší republice na velmi nízké úrovni; v roce 2021 činila 3,6 kg/obyv./rok. Hlavními důvody nedostatečné konzumace těchto potravin jsou pravděpodobně ne příliš lákavé sensorické vlastnosti pokrmů z luštěnin, trávící potíže po jejich konzumaci a časově poměrně náročná příprava pokrmů.

Celková spotřeba nealkoholických nápojů zaznamenala v uplynulém desetiletí klesající trend, při vyšší dynamice poklesu v prvních letech hodnoceného období (Graf 6). Pokles spotřeby této skupiny (o 14,9 %) byl evidován u všech druhů sledovaných studených nápojů (minerální a sodové vody, limonády, ovocné a zeleninové šťávy). U některých z nich (minerální vody a limonády) byl v roce 2021 vykázan minimální objem spotřeby v celé hodnocené časové řadě.

V rámci nealkoholických nápojů je sledována i spotřeba tzv. potravin pro přípravu nápojů (káva, čaj). Zatímco spotřeba čaje zůstává dlouhodobě prakticky neměnná, spotřeba zrnkové kávy naopak každoročně lehce narůstá.

Změny ve spotřebě potravin v období pandemie covid-19

Zajímalo nás, jaký dopad měla na stravovací zvyklosti české populace epidemie onemocnění covidem-19, tedy jaké posuny nastaly v poptávce a ve spotřebě potravin v období let 2020 a 2021.

V roce 2020 došlo v české ekonomice k významným změnám spojených zejména s pandemií covid-19. Vlivem poklesu domácí poptávky se meziročně snížil HDP, zvýšila se míra

inflace a zrychlilo se meziroční tempo růstu cen potravin (na 104,8 %). Významně klesla i spotřeba domácností, a to v důsledku poklesu reálných příjmů a pesimistických očekávání domácností. Spotřebu také silně tlumil nárůst míry úspor, který kromě zvýšené nejistoty ohledně dalšího vývoje odrážel i omezené možnosti domácností realizovat po určitou část roku (2. a 4. čtvrtletí roku 2020) z důvodu uzavření restaurací a některých obchodů určité spotřební výdaje (GfK, 2021).

Nástup pandemie covid-19, vyhlášení nouzového stavu a souvisejících vládních opatření se zákonitě promítly do změn nákupních preferencí spotřebitelů rovněž u potravin. Na rozdíl od jiných segmentů maloobchodu se objem nákupu hlavních potravinových skupin, s výjimkou pečiva, v roce 2020 vyvíjel pozitivně a stoupl, a to i v důsledku přesunu spotřeby mimo domov do domácností. Spotřeba vzrostla v době pandemických vln. První vlna byla také doprovázena hromaděním zásob a panickými nákupy, které byly vyústěním obav z vývoje pandemie (GfK, 2021).

Jak vyplývá z průzkumu realizovaného společností GfK, 23 % spotřebitelů uvedlo, že se více zaměřilo na zdravou stravu k posílení své imunity, zřejmě i vlivem masivního působení médií. Častěji než v předchozím období si připravovali jídlo doma (22 %) a více preferovali vaření pokrmů ze základních surovin. Přibližně 19 % spotřebitelů uvedlo, že si kupovalo méně často hotová jídla, a 14 % jich jedlo častěji maso. Oblíbenou formou svačiny se více než dříve staly zákus-

ky, sušenky, cukrovinky nebo slané pochutiny.

Změny nákupního chování se odrazily i v objemu a struktuře spotřeby potravin. Z porovnání spotřeby potravin v roce 2020 s předcovidovým obdobím je patrné, že spotřebitelé se zejména během nouzového stavu preventivně zásobili některými potravinami s delší trvanlivostí a příznivými nutričními hodnotami a rovněž posilovali imunitu organismu zvýšenou konzumací ovoce a zeleniny. V roce 2020 došlo k meziročnímu zvýšení spotřeby hlavně drůbežího masa (především z důvodu snadné přípravy), mléka a mléčných výrobků (sýrů, mléčných konzerv, zakysaných mléčných výrobků), másla, ovoce, zeleniny, rýže i luštěnin. Na druhé straně klesla spotřeba hovězího masa, ryb, pekárenských výrobků, vajec, brambor, sádla. Uzavření gastroprovozů se odrazilo také ve spotřebě nealkoholických nápojů, která dosáhla druhé nejnížší hodnoty od roku 2002. Posuny ve spotřebě potravin se promítly do kvalitativní, tj. výživové stránky spotřeby. U všech sledovaných výživových faktorů došlo v roce 2020 k růstu nebo stagnaci jejich příjmu. Potěšující je skutečnost, že po třech letech stagnace se poměrně významně zvýšil příjem vápníku i vitamínu C; rovněž vzrostl příjem vitaminů A, B₂ a železa. Téměř beze změny zůstal příjem rostlinných bílkovin, tuků, sacharidů a energie.

Rok 2021 byl stejně jako ten předchozí ovlivněn pandemií covid-19. Po výrazném propadu v roce 2020 však nastalo mírné oživení ekonomické situace, k čemuž největší měrou přispěla spotřeba domácností. Konečná spotřeba domácností byla pozitivně ovlivněna růstem reálných mezd a vyšší úspor domácností z předchozích období.

Z jednotlivých potravinových skupin se v roce 2021 meziročně zvýšila hmotná spotřeba masa a masných výrobků, a to vlivem růstu spotřeby všech hlavních druhů masa (vepřové, hovězí, drůbeží). Spotřeba mléka a mléčných výrobků se v úhrnu téměř nezměnila, spotřeba vajec vzrostla a vrátila se na vysokou úroveň let 2018 a 2019. V rámci skupiny obiloviny a mlynsko-pekárenské výrobky pokračoval klesající trend spotřeby pšeničné mouky a těstovin; po poklesu v předchozím roce se zvedla spotřeba chleba, pšeničného a trvanlivého pečiva i rýže. Z tuků se

snížila spotřeba másla (z vysoké hodnoty roku 2020) a opět mírně i rostlinných jedlých tuků a olejů, spotřeba sádla stagnovala. Kladným zjištěním je další nárůst spotřeby ovoce a zeleniny, naopak nepříznivě lze hodnotit přírůstek spotřeby cukru, která byla nejvyšší za uplynulé desetiletí. Na druhé straně u nealkoholických nápojů byla v roce 2021 nejnižší spotřeba zaznamenaná od roku 2012.

Závěr

Z výše uvedené analýzy je zřejmé, že spotřeba potravin zaznamenala za poslední desetileté období vzestupný trend. Určujícími faktory, které budou ovlivňovat poptávku a výši i strukturu spotřeby potravin v naší republice v následujícím období, budou vývoj ekonomiky (české i celosvětové) a koupěschopná poptávka obyvatelstva. S ní souvisí úroveň mezd, resp. příjmů, spotřebitelských cen potravin, ale rovněž cen ostatního zboží a služeb. Vysoký růst cen provázený nízkým růstem příjmů by se mohl negativně promítnout do struktury spotřeby potravin, a to zejména u nízkopříjmových skupin. Vyšší poptávka po levnějších, z hlediska nutričního složení většinou méně kvalitních potravin, by mohla vést k deficitu příjmu některých důležitých vitaminů a minerálních látek na straně jedné a na straně druhé k nadměrnému příjmu méně žádoucích živin, jako např. tuků či sacharidů. Kromě kupní síly populace svou úlohu v dalším vývoji spotřeby sehraje také důvěra spotřebitelů v budoucí vývoj ekonomiky a jejich ochota utrácet, dále nabídka potravin, zdravotní výchova a cílená propagace potravin.

Literatura:

Spotřeba potravin v roce 2021. ČSÚ, 2022

Shopper GfK. Studie GfK, 2021, 2022

Vývoj a predikce spotřeby potravin, vývoj vnitřního trhu. 2. výstup TÚ 4225, ÚZEI, 2022

Abstract

The article assesses the development of the total material consumption of individual foods and, briefly, non-alcoholic beverages over the period 2012-2021. It also maps the factors that have most influenced food consumption. Attention is paid to the development of demand and consumption in 2020 and 2021, when the Czech Republic was affected by the covid-19 pandemic. It is clear from the analysis that the consumption of most of the assessed foods has increased during the last 10 years. A positive finding in terms of nutritional requirements is the significant increase in the consumption of fruit, vegetables, dairy products, poultry and legumes, while the increase in sugar consumption is unfavourable. Consumption declined for bakery products, lard and all types of non-alcoholic beverages.

Keywords: consumption, food, non-alcoholic beverages, covid-19 pandemic